

НЕТРАДИЦІЙНІ МУЗИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Тихонова М.В.

5 курс, Інститут педагогіки і психології

Лобова О. В. д. пед. н., професор

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна)*

Дошкільний вік – це період накопичення музичних вражень, інтенсивного розвитку музичного сприймання, емоційної сфери та творчої уяви, уваги, мислення, музичної пам'яті. У дитячому віці гостро проявляється потреба, яку психологи визначають як потребу в емоційному насиченні, особливо під час сприймання творів мистецтва та музики.

В даній роботі досліджується можливість застосування нетрадиційних музичних занять у розвитку музичної пам'яті дошкільників. Розглянуті різні типи нетрадиційних занять (музикомалювання, казкотерапія, мнемотехніка) як форма розвитку музичної пам'яті та послідовного збагачення музичного досвіду особистості.

Ключові слова: *музична пам'ять, форми організації навчання, нетрадиційні заняття, музикомалювання, казкотерапія, мнемотехніка.*

Tikhonova M.V.

*Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko,
(Sumy-city, Ukraine)*

Preschool - a period of accumulation of musical experiences, intense musical perception, musical development, emotional scope and imagination, attention, thinking, musical memory. In childhood acute need is shown, which psychologists define as the need for emotional saturation, especially in the perception of art and music.

This paper examines the possibility of using non-traditional music lessons in musical memory of preschoolers. Consider non-traditional classes: muzykomalyuvannya, skazkoterapii, mnemonics, as a form of musical memory, and enriching musical experience consistent personality.

Key words: *musical memory, forms of learning, innovative training - muzykomalyuvannya, skazkoterapii, mnemonics.*

Нетрадиційні заняття – це добре продумані заняття, які мають своєрідну структуру. Вони цінні своєю оригінальністю і розвивальним та виховним ефектами. Це нові техніки, які ще не знайшли широкого застосування, хоч вони можуть бути досить ефективними для зображення певних тем, для розвитку дитячої творчості.

У поданій публікації ми розглянемо нетрадиційні заняття з використанням мнемотехніки, музикомалювання, казкотерапії як форму

розвитку музичної пам'яті у дошкільників. У зв'язку з цим зазначимо, що, погоджуючись із думкою І.Рожко, музичну пам'ять у нашому дослідженні ми розглядаємо як складну психолого-педагогічну категорію, самостійну музичну здібність особистості, що характеризується процесами (запам'ятовування, збереження, відтворення й забування музичної інформації), операціями та механізмами, яким притаманні специфічні риси музичної діяльності особистості [6, с. 14].

Нетрадиційні заняття з використанням мнемотехніки.

За сучасними науковими підходами поняття «мнемотехніка» розглядається наступним чином: як «метод або спосіб (рима або образ), заснований на використанні знайомих асоціацій для поліпшення збереження інформації в пам'яті та її пригадування» (Р.Солсо) [7, с. 198]; як «сукупність прийомів і способів, що полегшують запам'ятовування і збільшують обсяг пам'яті шляхом створення штучних асоціацій» (М. Зябліцева) [2, с. 85].

Головна умова розвитку музичної пам'яті – вправи і тренування. Саме на пам'ять припадає особливе навантаження у процесі навчання. Від рівня розвитку мнемічних процесів здебільшого залежить успішність навчання дошкільників. Перебудова мнемічних процесів полягає в тому, що дитина ставить перед собою цілі (запам'ятати і пригадати) і прагне досягти їх [8, с. 18].

Розглянемо деякі методи та прийоми мнемотехніки.

Метод розміщення (Р. Солсо), «метод місць» (М.Зябліцева). Він допомагає запам'ятати будь-яку інформацію шляхом «розташування» її у добре знайомих місцях [8, с. 198].

Метод асоціацій заснований на створенні додаткових уявних зав'язків між частинами нової інформації, призначеної для запам'ятовування матеріалу, що ми вже знаємо, або про що пам'ятаємо [3, с. 58]. Головними чинниками в утворенні асоціацій є яскравість та незвичність образу. До зав'язків (асоціацій) є ще декілька вимог: вони повинні бути незвичайними, нестандартними, неймовірними, динамічними і кольоровими [2, с. 99].

Прийом образного групування. Практичне застосування методу асоціацій полягає в наступному: текст пісні (розспівки) можемо вивчати пофразово, підібравши до кожної фрази відповідні образи (картинки). Найкраще допомагає у вирішенні цього завдання презентація в Microsoft Power Point.

Під час вивчення пісень у дитячому садку музичний керівник використовує яскраві схематичні зображення пісень, що також є практичним втіленням методу асоціації. Наприклад, під час вивчення пісні «Осінь-чарівниця» діти бачать дівчинку-осінь та дарунки, які вона принесла: яблучка і груші, стиглий виноград.

Створення штучних синтезійних відчуттів. Ми можемо запам'ятовувати, свідомо комбінуючи різні сприйняття п'яти чуттів: зору, слуху, дотику, нюху і смаку [2, с. 56]. Наприклад, розучуючи з дошкільнятами пісню «Навесні», свідомо створюємо образи, треба дітям дати змогу знайти близькі асоціації: слухаємо пісню й бачимо, як тане сніжок, чуємо, як співають пташки, відчуваємо сонячне тепло, запах квітів.

Прийом входження в текст, штучне викликання своєрідних емпатійних переживань. Для запам'ятовування потрібно уявити себе не лише слухачем, а й героєм матеріалу, що запам'ятовується, який зазнає реальних відчуттів та переживань, з яким відбуваються ті самі події, про які йдеться.

Нетрадиційні заняття з використанням музикомалювання.

Мета таких занять – знімати афекти, сприяти катарсису, створювати гарні умови для задоволення інстинктів, активізувати невротично і пасивно настроєних дітей, реалізувати можливості дитини в творчій діяльності.

Музикомалювання як терапія і спокійний комплексний вид діяльності допомагає формувати в дітей здорові психічні структури, розвивати моторику рук і пальців. Малювати можна різними способами і, на нашу думку, важливо навчити дітей створювати музичні образи на папері. Краще працювати на дошці, на підлозі, на стіні, на великих аркушах паперу великими олівцями, фломастерами, пензлями тощо. Надзвичайно

привабливим є малювання пальцями з використанням кольорових мазків або фарб. Колір і музика, ритм і графіка захоплюють дітей і занурюють у свій чарівний світ.

Основні види музикомалювання – це малювання під музику (музика звучить лише як фон, що здійснює релаксаційну, заспокійливу функцію) і малювання музики (музика є об'єктом для дослідження відчуттів і емоцій).

Найбільш поширеним у роботі з дітьми дошкільного віку є малювання під музику. Утім малювання музики є результативнішим, оскільки здійснює не лише терапевтичну функцію, а й естетичну, пізнавальну та виховну. На музичному занятті, слухаючи музику П. Чайковського «Пори року», діти розвивають музичну пам'ять, уяву, навчаються дивуватися, захоплюються, милуються і передають свої почуття кольорами. Дошкільнику легше, ніж дорослому, побачити кольори музики, відчутти їх духмяність, смак, настрій. Тому зустріч із музикою може подарувати їм цілий букет відчуттів [4, с. 6-7].

Нетрадиційні заняття з використанням казкотерапії.

Мета таких занять – стимулювати музичну діяльність дітей за допомогою цікавих оповідань, казок, розвиток сприймання образів, сюжету та музики по черзі та одночасно. Важливо залучати дітей до цього напрямку діяльності, надавши їм роль не пасивних слухачів, а героїв того чи іншого оповідання чи казки. Твір має бути невеликим за змістом, зрозумілим, яскравим і підкреслюватися музичним образом. Тому така емоційно насичена творчість створює певні ритмічні, динамічні та виразні стимули, які дітям дуже подобаються і легко ними сприймаються [7, с. 39].

Можна зауважити, що це найулюбленіший напрямок діяльності дітей. Під час розповідання казки вихователь використовує музичні інструменти, і казка стає ще виразнішою та яскравою. Коли діти самостійно розповідають казку, озвучують її на музичних і шумових інструментах, драматизують. На цьому етапі вихователь пропонує дітям вигадати нову кінцівку, додати нового персонажа, який змінить хід сюжету [1, с. 29].

Отже, дошкільний вік є сприятливим до застосування мнемотехнік, музикомалювання, казкотерапії, адже в цьому віці домінує оперування образами. Усі ці види нетрадиційних занять мають значні потенційні можливості для розвитку музичної пам'яті дошкільників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабичева Т. Особливості роботи над музичною казкою за методикою Карла Орфа / Т.Бабичева // Музичний керівник. – 2016. – №12. – С. 28-30.
2. Гейссельхарт Р. Память. Тренировка памяти и техники концентрации внимания / Роланд Р. Гейссельхарт, Кристиане Буркарт ; [Пер.с нем. Н.О.Сипаловой]. – Москва : Омега-Л, 2006. – 125 с.
3. Кападайя М. Улучшение памяти : пер. с англ. / М. Кападайя. – СПб : ДНЛЯ, 2004. – 96 с.
4. Кондратець І. Взаємозв'язок музичної, емоційної та рефлексивної культури у вихованні дітей дошкільного віку / І.Кондратець // Музичний керівник. – 2015. – №6. – С. 4-8.
5. Крутій К. Інноваційна діяльність в сучасному ДНЗ: методичний аспект / К. Крутій, Маковецька Н. // Дошкільне виховання. – 2005. – № 5. – С. 5-7.
6. Рожко І.В. Мнемотехніка в розвитку музичної пам'яті молодших школярів / І.В.Рожко // Мистецтво та освіта. – 2016. – №3. – С.13-16.
7. Солсо Р.Л. Когнитивная психология / Р. Солсо. - 6-е изд. – СПб : Питер, 2006. – 589 с.
8. Чепурний Г.А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти : Навчально-методичний посібник / Г.А. Чепурний. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 152 с.